

Φόρος μεγάλης περιουσίας;

του Γιάννη Μηλιού¹

Οι νεοφιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές των τελευταίων δεκαετιών, που μετά το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2008-09 έλαβαν ακραία χαρακτηριστικά σε ό,τι αφορά τη συμπίεση των λαϊκών εισοδημάτων, την απορρύθμιση της αγοράς εργασίας, την αποδόμηση του κοινωνικού κράτους, έχουν οδηγήσει σε μια πρωτοφανή μεταπολεμικά συγκέντρωση πλούτου σε λίγα χέρια. Οι πλούσιες κοινωνίες του πλανήτη είναι πλέον κοινωνίες ακραίας ανισότητας. Το 1% του πληθυσμού σε Γερμανία-Αυστρία-Ελβετία συγκεντρώνει το 1/3 της συνολικής χρηματικής περιουσίας των πολιτών των τριών αυτών χωρών, ενώ το 10% των πλουσιότερων Γερμανών συγκεντρώνουν το 53% του συνολικού πλούτου της χώρας.

Αντίστοιχα άνιση είναι και η κατανομή του παραγόμενου εισοδήματος, αφού σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat ο λόγος του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού προς το φτωχότερο 20% (δείκτης S80/S20) στη Ζώνη του Ευρώ (ΖτΕ) ήταν 5,0 το 2012 (έναντι 4,6 το 2005). Η Ισπανία, με τιμή του δείκτη 7,2 (2005: 5,5) και η Ελλάδα με 6,6 (2005: 5,8) κρατούν τη θλιβερή πρωτιά της εισοδηματικής ανισότητας.

Παρεπόμενο της ακραίας και αυξανόμενης κοινωνικής ανισότητας είναι και η αύξηση της φτώχειας στις πλούσιες χώρες του πλανήτη και ειδικότερα στη ΖτΕ. Το 23,3% των πολιτών της ΖτΕ διαβιών κάτω από το όριο της φτώχειας (που ορίζεται ως το 60% του εθνικού διάμεσου διαθέσιμου εισοδήματος), ποσοστό που έχει εκτιναχθεί στο 30% στην Ιρλανδία, 28,2% στην Ισπανία, και 27,1% στην Κύπρο. Στην Ελλάδα το ποσοστό των πολιτών που διαβιών κάτω από το όριο της φτώχειας έφτασε το 2013 στο 34,6% (3.795.100 άτομα), από 27,6% το 2010. Το 2012, το 25% των πλουσιότερων Ελλήνων καρπώνονταν το 47% του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος, ενώ το 25% των φτωχότερων μόλις το 8,7%.

Η ταχύτατα επιδεινούμενη ακραία κοινωνική ανισότητα στην Ευρώπη προκαλεί ανησυχίες ακόμα και στις ευρωπαϊκές πολιτικές ελίτ. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Βέλγος καθηγητής και πρώην υπουργός (1999-2009) Frank Vandembroucke, μιλώντας στην Ημερίδα που διοργάνωσε στο Μουσείο της Ακρόπολης στις 20/6/2014 η Ελληνική Προεδρεία, με θέμα «Κοινωνικές ανισότητες στην Ευρώπη», υποστήριξε ότι «οι υπέρμετρες κοινωνικές ανισοροπίες απειλούν τη μακροχρόνια βιωσιμότητα της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης στον ίδιο βαθμό όπως και οι υπέρμετρες οικονομικές ανισοροπίες».

Ως απάντηση στις διογκούμενες κοινωνικές ανισότητες, προοδευτικοί οικονομολόγοι και νομικοί, μεμονωμένοι Δημοκρατικοί βουλευτές, μεγαλοεπιχειρηματίες όπως οι Μπιλ Γκέιτς, Γουόρεν Μπάφεντ και Τζορτζ Σόρος, ακτιβιστές (το κίνημα “Occupy Wall Street”), μη κυβερνητικές οργανώσεις και συνδικάτα υποστηρίζουν στις ΗΠΑ την επιβολή ενός φόρου 0,5% σε συγκεκριμένες χρηματιστηριακές συναλλαγές (ο λεγόμενος “Robin Hood Tax”). Από αυτόν θα μπορούσαν να προκύψουν ετήσια έσοδα 350 δις δολαρίων, υπέρ του κοινωνικού κράτους, της περιβαλλοντικής προστασίας κλπ.

Στην Ευρώπη αντίθετα, και ιδίως στη Γερμανία, η έμφαση δίνεται στην αναγκαιότητα να επιβληθεί ένας φόρος μεγάλης περιουσίας, και πάλι υπέρ του κοινωνικού κράτους και της κοινωνικής προστασίας. Το γερμανικό «συστημικό» Ινστιτούτο DIW πρότεινε το 2012 ένα φόρο 1% στις μεγάλες περιουσίες, με

¹ Καθηγητής πολιτικής Οικονομίας στο ΕΜΠ, υπεύθυνος οικονομικής πολιτικής ΣΥΡΙΖΑ.

αφορολόγητο όριο 1.000.000 ευρώ για τα φυσικά πρόσωπα και 5.000.000 ευρώ για τις επιχειρήσεις. Την πρόταση υιοθέτησε το Κόμμα των Πρασίνων, εκτιμώντας ότι θα προέκυπταν δημόσια έσοδα 14 δις ευρώ ετησίως. Μια παραλλαγή της πρότασης με υψηλότερα αφορολόγητα όρια υιοθέτησαν άλλοι φορείς και ομάδα βουλευτών του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος. Το Κόμμα της Αριστεράς προτείνει ψηλότερο φορολογικό συντελεστή 5%, ενώ η ΑΤΤΑC ζητά την υιοθέτηση ενός ανάλογου φόρου περιουσίας σε όλη την Ευρώπη.

Όλες αυτές οι προτάσεις αναδιανομής του συσσωρευμένου πλούτου υπέρ της κοινωνικής πλειοψηφίας και άμβλυνσης των κοινωνικών ανισοτήτων συναντούν παντού τη λυσσαλέα αντίδραση των συντηρητικών-νεοφιλελεύθερων ιδεολόγων και των εργοδοτικών Ενώσεων, με τα συνήθη εδώ και δεκαετίες επιχειρήματα: Ότι οι επιχειρήσεις θα μεταναστεύσουν και θα χαθούν θέσεις εργασίας, ότι οι επιχειρήσεις θα «απωλέσουν ανταγωνιστικότητα».

Βιώνουμε λοιπόν σήμερα στις πλούσιες δυτικές χώρες ένα σκληρό κοινωνικό ανταγωνισμό, που συμπυκνώνεται σε ένα σαφές δίλημμα: Θα συνεχίσει η κοινωνία να υπάγεται στις προτεραιότητες, τις νόρμες και τα συμφέροντα των επιχειρήσεων (για «ανταγωνιστικότητα», «ανάπτυξη», «παραγωγική ανασυγκρότηση» κλπ.), ή, επιτέλους, θα υπαχθεί η λειτουργία των επιχειρήσεων στις ανάγκες μιας κοινωνίας που θέλει να είναι συνεκτική και δίκαιη;